

Днешното изключване на ромите е в резултат на неадекватна или на несъществуваща от няколко десетилетия държавна политика, както и на широко разпространената дискриминация във всички сфери на социалния живот.

Най-големият проблем за ромите днес е сегрегацията в образованието. Лошото образование, получавано във всички сегрегирани ромски училища и в училищата за умствено изоставащи, лиши и продължава да лишава десетки хиляди роми от равноправно участие в социалния живот.

Премахването на сегрегиранията училищна система за ромите и интегрирането на ромите в общообразователните училища трябва да бъде ключова цел на правителствената политика за ромското образование. Няколко инициативи за десегрегация на ромското образование в България, подети от местни ромски организации, доказаха приложимостта на десегрегационната политика като решение на образователните проблеми, пред които се изправят ромите. Тези инициативи успешно интегрират в общообразователните училища все повече ромски деца, които бяха свикнали да учат в гетата-училища в ромските квартали.

Опирайки се на опита на тези пилотни инициативи, правителството трябва да развие и да осъществи една всеотстранна десегрегационна политика. Тази политика трябва да е специално насочена към сегрегираниите, изцяло ромски училища и предучилищни занимални в ромските квартали; към училищата и детските градини, в които ромите преобладават и все повече ще преобладават, към специалните училища за умствено изоставащи, където ромите също са повече на брой и към сегрегираниите ромски класове в редовните училища. Правителствената десегрегационна политика трябва да включва като минимум следните елементи:

- Създаване на фонд за образование на ромите, който приоритетно ще подкрепя инициативите на ромските организации и на образователните институции, имащи за цел десегрегацията на ромското образование. Фондът по-конкретно ще трябва да подкрепя инициативи за прехвърляне на ромски деца от сегрегираниите училища в общообразователните училища, както и ромските деца в по-конкурентната среда на общообразователните училища, докато те постигнат образователното ниво на неромските деца.

- Осигуряване на финансови и други стимули за училищата, в които се интегрират роми.

- Осигуряване на социална подкрепа за ромски семейства в тежко положение, чиито деца ходят на училище.

- Взимане на незабавни мерки за прекратяване на практиката ромски деца да се изпращат в специалните училища за умствено изоставащи.

- Лошото образование предопределя неконкурентноспособността на ромите на пазара

- които наема на работа роми. Представители на ромите трябва да бъдат включени в управлението на фонда.

- Подкрепа на малкия семеен бизнес на ромите. Целевата група на тази инициатива трябва да бъдат дългосрочно безработни млади роми с високо и още по-високо образование, които искат да започнат малък семеен бизнес. За

По-голямата част от ромите в България днес живеят под нивото на жизнения стандарт, без такива основни удобства като електричество, течаща вода, комуникации. Една от най-големите пречки за по-добри жизненни условия произтича от факта, че ромите живеят в незаконни къщи, построени извън общинските граници без съот-

лирани още преди 4 години, в 1999, когато българското правителство прие Рамковата програма за равнопоставена интеграция на ромите в българското общество. Но въпреки че Рамковата програма си остава и до днес основен политически документ на българското правителство по отношение на ромите, ангажиментите, съдържащи се в нея, в по-голямата им част не са изпълнени. С други думи, България има добра политика по отношение на ромите. Онова, което липсва, е добра политическа воля за прилагането на тази политика. Аз вярвам, че тази среща е събитие, което показва, че политиките от Централна и Източна Европа ще се откажат от политиката на претендиране, че работят по ромските проблеми и ще се заемат с решаването на ромските въпроси с онази сериозност и отговорност, които те изискват. В този момент, почти тринадесет години след демократичните промени в нашите страни, поради бездействието или неадекватни действия по отношение на ромите от страна на правителството, проблемите на ромите сега са изключително тежки и тяхното решаване изисква значителни ресурси. Ако това бездействие продължи, след пет години средствата, които ще са необходими за решаване на ромските проблеми, ще се удвоят, а след десет никакви средства няма да са достатъчни. Държавите трябва да мобилизират усилията си на всички равнища, за да отговорят на тези предизвикателства. Изработването на програмна платформа за ромите е необходимо да стане от всички партии във всички страни. Искам да призова всички премиер-министри да тръгнат от това, че със сигурност всички партии във всички управляващи коалиции са включили в програмите си такива платформи. Десетилетието за приобщаване на ромите ще бъде решаваща крачка към заглавяне на пропагандата, към поправяне на грешките и към гражданско равнопоставеност и българската делегация напълно подкрепя тази инициатива.

През последното десетилетие правителствата от региона претърпяха ромите като проблем за обществото. Тази визия за ромите е разрушителна и тя създаде сериозни напрежения в обществото. Искане ми се да вярвам, че тази конференция ще постави началото на една нова, позитивна визия за ромите. Крайно време е правителствата да разберат факта, че ромите са интегрална част от националния обществен капитал и че са народ с потенциал, който, ако му се даде шанс да се развие, ще е от полза за цялото общество.

В началото на една нова визия за ромите

Реч на Румян Русинов на Конференцията в Будапеща

на труда, което води до масова безработица, достигаща 100% в някои общности. Този проблем допълнително се изостря от расовата дискриминация на ромите на пазара на труда. Правителството трябва да бъде убедено, че трябва да бъдат взети адекватни мерки срещу причините за ромската безработица чрез осигуряване на равни възможности за образование на ромите и чрез справяне с дискриминацията с помощта на антидискриминационен закон и политически действия; че трябва да се предприемат спешни действия за намаляване на високата безработица сред ромите. Политиката в това отношение, но без да се ограничава до тук, трябва да включва:

- Създаване на държавен фонд за подкрепа на бизнеса,

да се подкрепи малкият семеен бизнес на ромите, правителството трябва да осигури достъп на ромите до ниско-лихвени кредити.

- Изработване на програма за намиране на работа на младите роми с ниско образование и квалификация. Програмата трябва да включва повишаване на квалификацията на ромите и обучаването им на такива умения, които да отговарят на търсенето на пазара на труда. В допълнение по програмата трябва се създаде бюро на труда, което да осигурява надомна и почасова работа на ромите.

- Създаване на консултативни центрове за селскостопански бизнес, които да помагат за реализацията на селскостопански бизнес инициативи на безработните роми.

ветните правни документи. За да се елиминира проблемът с незаконното строителство и за да се осигурят нормални жизненни условия на ромите, правителството трябва:

- Да легализира къщите на ромите и да даде на собствениците им нотариални актове.

- Да осъществи проекти за подобряване на инфраструктурата на ромските квартали.

- Жилищните условия на ромите трябва да се подобряват не толкова чрез построяване на нови къщи, а чрез оказване на финансова подкрепа на ромите, които искат да подобрят жилищната си ситуация.

В заключение искам да подчертая, че много от препоръките, съдържащи се в нашето представяне днес, са форму-